

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Kokošplov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

Predstavnikom oblastev, gg. senatorjem, gg. narodnim poslancem in predstavnikom političnih organizacij!

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Beogradu je izdal sledečo poslanico:

Interes jugoslovenskega šolstva in interes učiteljskega stanu sta jasno pokazala nujnost obravnave dveh važnih vprašanj, ki jih bo treba čim prej rešiti. Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Beogradu je posvetil posebno pažnjo rešitvi teh vprašanj. Po vsestranskem razmotrivanju in proučitvi je glavni odbor sklenil dostaviti oba priložena projekta, ki obravnavata ti vprašanja, vsem merodajnim faktorjem s prošnjo, da s svojo avtoriteto in podporo pripomorejo, da se vnesejo predvidene dopolnitve v zakon o narodnih šolah, ki bi ga bilo treba nujno izpremeniti.

Prvo vprašanje, ki je velike važnosti za pouk in izvenšolsko delo učiteljstva, je vprašanje učiteljeve stalnosti na službenem mestu.

Po predpisih prejšnjega zakona o nar. šolah so imeli stalnost na službenem mestu oni učitelji, ki so bili nameščeni po razpisu. Potrebe šole jasno dokazujejo, da je stalnost na službenem mestu bila neprecenljive koristi za napredek pouka in izvenšolskega dela za narodno izobraževanje. Učitelj, ki si je svoje službeno mesto sam izbral, je v njem izkoristil do skrajnosti vse svoje moči in je bil srečen ter se je radoval nad uspehi svojega šolskega in izvenšolskega dela, ker je po daljšem prostovoljnem službovanju v istem kraju tudi sam videl rezultate svojega dela. To osebno zadovoljstvo z uspehi in pozitivnimi rezultati osebnega dela in borbe z neprijetnostmi so utrdile učiteljevo voljo. Prostovoljno bivanje v kraju je ustvarilo v učitelju razpoloženje, da se je lahko vsega predal svojemu kulturnemu poslanstvu. Nagrada za delo in odgovornost v šoli, še posebej pa izven nje, je bila zavest, da država priznava njegove napore, ker ga je z zakonitimi predpisi o stalnosti na službenem mestu obvarovala pred raznimi nezaželenimi vplivi pri nameščenju.

Sedanja zakonski predpisi se večkrat zlorabljajo od strani nepoklicnih in neodgovornih oseb, ki zahtevajo premestitev učitelja, a se pri tem niti najmanj ne ozirajo na interese države in šole. S temi vplivi se ne ustvarjajo težkoče samo ministrstvu prosvete, marveč se povzročajo tudi materialna škoda državi — da niti ne poudarjamo moralnega ponižanja učiteljev, kulturnih borcev, ki se zavedajo, da njihovih premeščanj v mnogih primerih ne zahtevajo interesi države, šole in pouka; — pri tem pa nočemo niti podčrtavati materialne škode, ki se povzročajo učiteljstvu s selitvijo.

Jugoslovensko učiteljsko združenje misli, da so izpremembe in dopolnitve Zakona o narodnih šolah v tej smeri nujne in neodložljive. Z njimi je treba rešiti vprašanje stalnosti učiteljstva samo tako, kakor zahtevajo interesi države, šole, učiteljstva in pouka. Iz prvega projekta, ki si ga dovoljujemo dostaviti, je razvidno, kako si učiteljstvo zamišlja te izpremembe.

Drugo vprašanje je izprememba in dopolnitev disciplinskih odredb, ki so sedaj veljavne za postopek pri preiskavah učiteljskih prestopkov in izrekanje disc. kazni.

Predpisi §§ 185, 204, 211, 212, 222 in 223 Uradniškega zakona v zvezi s specialnimi zakoni se uporabljajo za vse ostale uradnike. Učitelji, državni uradniki, so izzeti od teh predpisov vsled določb Zakona o nar. šolah. Med tem se množi mnoge neosnovane ustmene, pisemne in pa tudi anonimne obtožbe proti učiteljstvu. Radi tega, ker je učiteljski poklic zelo važen, je nujno potrebno dvigniti učiteljevo avtoriteto. Ne izključujemo možnosti učiteljeve krivde, poudarjamo le potrebo po izpremembi in dopolnitvi disciplinskih predpisov.

Dokler je bila v veljavi uredba o učiteljskih disciplinskih sodiščih z dne 15. aprila 1927., objavljena v »Službenih novinah« št. 90. z dne 23. aprila 1927., in uredba o učiteljskih disciplinskih sodiščih z dne 3. oktobra 1927., objavljena v »Službenih novinah« z dne 15. oktobra 1927. št. 234, je bil postopek pri preiskavi in presojanju učiteljskih prestopkov deloma določen.

Šolski interesi in interesi učiteljskega stanu zahtevajo, da se potom izprememb in dopolnitev Zak. o nar. šolah vnesejo precizne odredbe o disciplinskem postopanju pri prestopkih učiteljstva. Iz drugega predloženega projekta je razvidno, kako si učiteljstvo zamišlja te izpremembe.

Dostavljajoč priložene projekte glavnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja, prosimo, da posvetite omenjenim vprašanjem svojo pažnjo in pripomorete k zakonitvi teh projektov. Prepričani o velikem prizadevanju za dobrobit naše narodne prosvete, se jugoslovenski učitelji nadejajo, da bodo našli popolno podporo. Jugoslovensko učiteljstvo je prepričano, da se boste zavzeli za njegove želje in stremljenja, da bi tako skupno ustvarili boljšo bodočnost jugoslovenski šoli in jugoslovenskemu narodu.

Za aktivno delo pri uzakonjenju teh predlogov jugoslovenskega učiteljstva izrekamo v imenu 25.000 učiteljev(ic) narodnih šol že vnaprej svojo najpristranejšo zahvalo in pričakujemo, da boste ostali tudi v bodoče iskren prijatelj Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja

Blagoje P. Radojević, tajnik.

Damnjan Rašić, predsednik.

Julka Patrijarh, Živojin Savić, podpredsednika.

Člani:

Đuro Logomerac, predsednik sekcije za savsko banovino, Đorđe Mirkov, predsednik sekcije za dunavsko banovino, Ivan Dimnik, predsednik sekcije za dravsko banovino, Risto Šušljic, predsednik sekcije za drin. banovino, Svetolik Janković, predsednik sekcije za moravsko banovino, Andrija Vukić, predsednik sekcije za zetsko banovino, Isaije Mitrović, predsednik sekcije za vrbasko banovino, Peter Grego, predsednik sekcije za primorsko banovino, Svetolik Avramović, predsednik za mesto Beograd, Vujica Pečković, Petrija Simička, Đisenija Lukička, Radiša Stefanović, Svetozar Popović, Milić Majstorović in Tihomir Jevtić — člani Izvršnega odbora; Jovo Milojević in Josip Pezelj, člani iz savske banovine; Branko Jagerović, Vukosava Spahovska in Nikola Marković, člani iz dunavske banovine; Anton Hren, Josip Kobal in Dušan Šestan, člani iz dravske banovine; Aleksander Avramović član iz drinske banovine; Mihajlo Milić, član iz moravske banovine; Špiro Vučković, član iz zetske banovine; Peter Bogunović, član iz vrbaske banovine.

O p o m b a: Priložene projekte je priobčila Narodna Prosveta v št. 71. z dne 11. junija 1933. in jih je v imenu vsega učiteljstva izročilo vodstvo JUU predstavnikom oblasti, gg. senatorjem, gg. narodnim poslancem in zastopnikom centralnih političnih organizacij. Učiteljstvo se mora zavedati, da je borba za uveljavljenje notranjih načel načelna borba vsega članstva ter je dolžan vsak učitelj, član JUU, zagovarjati in zahtevati od svojih gg. poslancev ter sreskih in krajevnih odborov političnih strank, da se izrečejo za izvedbo predlogov Jugoslovenskega učiteljskega združenja. Apeliramo posebno na stanovske tovariše, člane JUU, ki so v krajevnih in sreskih odborih političnih organizacij, ter od članov teh organizacij, da zahtevajo obravnavo omenjenih predlogov in sklep za uzakonitev istih v vseh krajevnih in sreskih odborih, osobito ker so nekatere stranke že same uvidele potrebo pravične ureditve teh vprašanj, in so vnesele stalnost učiteljstva v svoj program.

Zborovanje učiteljev — gospodarskih delavcev

V zadnji številki našega lista smo že na kratko poročali o zborovanju učiteljev gospodarskih in zadrudnih delavcev, ki se je vršilo 27. junija t. l. v prostorih naše sekcije JUU. Danes poročamo o poteku zborovanja nekoliko obširneje, da podčrtamo veliko važnost, ki jo je imelo in ki jo ima vsako slično zborovanje za naš stan, narod in državo.

Zborovanje je imelo namen izvesti organizacijo učiteljev gospodarskih in zadrudnih delavcev v okvirju »Gospodarskega sveta«, ki se je predlanskim osnoval pri naši sekciji JUU. Letos spomladi je zadrudniško-gospodarski odsek, ki je le majhen člen »Gospodarskega sveta«, razposlal na vse učitelje zadrugarje in ostale gospodarske delavce, katerih naslove je mogel dobiti, okrožnico z opozorilom na snujočo se organizacijo učiteljev - gospodarskih delavcev in priložil »Prijavnico« za vpis točnih podatkov o gospodarskem delu. »Prijavnica« je namenjena za evidenčno kartoteko pri sekciji. Evidenco učiteljev - gospodarskih delavcev si izdeluje sekcija JUU. Ta evidenca je nujno potrebna, saj je učiteljstvo eden najbolj poklicanih stanov, vršiti gospodarsko vzgojo med narodom, narod gospodarsko organizirati in mu nuditi v gospodarsko - kulturnem in socialnem delu vsa pomoč. Omenjene »Prijavnice« bo zadrudniško - gospodarski odsek razposlal še vsem absolventom tečajev za kmetsko in gospodinjstvo nadaljevalne šole, članom raznih gospodarskih društev (Sadjarstvo in vrtarstvo, Čebelarstvo, Kmetijska družba itd.) in raznim drugim, ki se gospodarsko udeležujejo. Opozarjamo tudi s tega mesta na to dejstvo in prosimo one, ki so prejeli in ki bodo še prejeli »Prijavnice«, da jih izpolnijo in nemudoma vrnejo sekciji.

Na zborovanju učiteljev - gospodarskih delavcev 27. junija se je zbrala skupina najvnetejših gospodarskih organizatorjev. Predsednik sekcije JUU tov. Ivan Dimnik je s kratkim nagovorom, v katerem je poudaril važnost zborovanja in sploh važnost učiteljevega udeleževanja na gospodarskem polju, otvoril sestanek in podal besedo prvemu referentu tov. Andreju Skulju, ki je govoril o »Potrebi in namenu organizacije učiteljev - gospodarskih delavcev«. V svojem globoko zasnovanem govoru je opozoril na dejstvo, ki je gotovo med vsemi stanovi edinstveno, da namreč učiteljstvo ne dela med narodom le toliko, kolikor mora, temveč toliko, kolikor le more in dostikrat celo več, kakor prenesejo njegove moči. Kljub temu pa se ne moremo veseliti večjih uspehov in še manj priznanja. Učiteljsko delo se je do sedaj pač razprševalo na poedine pravce prosvetnega dela, pri katerem pa navadno ni zavzemalo vodilnega iniativnega mesta, temveč se je gibal okoli podrejenih funkcij, ki pa so seveda zahtevale tem več truda in napore. Kratko rečeno: učiteljstvo je delalo, priznanje in zaslugi so pa želi drugi, često nasprotniki učiteljstva. Prosvetno delo pa je bilo vse premalo zasidrano v narodu. Ni išlo iz narodove potrebe, bilo je narodu pogostokrat vsiljeno. Poleg tega se je to delo gibalo v partizanskih vodah in se izvajalo iz strankarskih interesov. Razumljivo je, da tako učiteljsko delo ni moglo prinesiti zaželenega uspeha in da učiteljstvo ni moglo najti tal med narodom. Ko smo našo stanovsko organizacijo postavili na temelje stanovske zavesti in edinstva, smo šele spoznali pomanjkljivosti dotedanjega dela in smo šele takrat videli, kako smo osamljeni in kako je bila ničeva tolikokrat z ene ali druge strani poudarjena naklonjenost. To nam je v glavnem odprlo oči in nas napotilo na novo, sicer težavno, pa uspešno pot, zašidati se v narodu z občekoristnim gospodarskim delom. Z njim hočemo ustvariti trdne temelje, na katerih bomo zgradili močno, nerazrušljivo stavbo narodne kulture; kajti le gospodarski skrbi rešen narod bo dovteten za višja stremljenja.

Posameznim akcijam na gospodarskem polju, ki jih je podvzela naša sekcija JUU, je treba dati določen pravec. Potrebno je, da si začrtamo trdno pot, da si ustvarimo jasen sistem, v katerega moramo uvrstiti vsa naša stremljenja. Že več let se vrše zadrudno-gospodarski tečaj za učiteljstvo, že več let se izobrazuje učiteljstvo na posebnih tečajih za kmetsko in gospodinjstvo nadaljevalno šolstvo, že dalje časa se pojavlja stremljenje po

zblizanju učiteljstva s kmetijskimi strokovnjaki in po obrnitvi obeh delov v skupno delovno zajednico za izboljšanje kmetskih prilik, za dvig našega kmeta in za asanacijo naše vasi. Vse to se je vršilo dosedaj ločeno drug od drugega. Vse to delo je slonelo več ali manj na posameznikih in je bilo odvisno od večje ali manjše pripravljenosti in sprejemljivosti krajevnih činiteljev. Če pa hočemo doseči resnične uspehe in ustvariti res nekaj velikega in trajnega, nam je treba skupnosti, nam je treba enotnega programa. Čeprav se nahaja med nami učitelji že lepo število delavcev na gospodarskem polju, je vseeno treba tem delavcem neke skupnosti, homogenosti, katero bomo dosegli s skupnim vodstvom, ki bo dajalo dobre nasvete in zdravo pobudo.

Naloga in namen organizacije učiteljev - gospodarskih delavcev bo širiti ta krog, da bodo prej ali slej vsi naši člani tudi vredni sodelavci na gospodarskem in s tem tudi na kulturnem napredu našega naroda. Predvsem pa moramo delati na to, da se kot stan sami dobro gospodarsko podpremo. Sicer je že lepo število naših stanovskih gospodarskih ustanov, vendar pa je število učiteljev (ic), ki se v njih udeležujejo, še vse premajhno. Naša naloga mora biti pritegniti vse učiteljstvo v krog stanovskih zadrud: Le močna gospodarska zavednost in s tem gospodarska okrepitev učiteljskega stanu bo za naš narod oni verjetnosti činitelj, ki bo povzročil, da bo naše gospodarsko delo med narodom imelo zaželeni uspeh. Ako bomo izvedli to najbližjo nalogo, potem se bomo lahko s prostimi rokami lotili druge, še težje naloge: povzdige in okrepitev kmetskega gospodarstva. Velika in lepa je ta naloga, izvedljiva pa je le, če trdno vztrajamo pri njej in prepričamo o njeni elementarni koristnosti vse naše članstvo.

Tov. A. Skulj je končal svoj referat s sledečimi predlogi:

1. Pri sekciji naj se ustanovi odsek gospodarskih delavcev, ki naj prevzame vodstvo in organizacijo vsega gospodarskega udeleževanja učiteljstva v banovini.
2. Na osnovi dosedanjih izkušenj in smernic, ki se bodo izkristalizirale na prihodnjem tečaju, je sestaviti okvirni program in določiti metodo dela.
3. Odsek naj skrbi za izobraževanje učiteljev s prirejanjem tečajev za to delo, posebno pa bo njegova naloga, da se izobrazba na učiteljskih v tem oziru izpopolni, odnosno zasnuje.
4. Sreska učiteljska društva naj osnujejo enake odseke, ki bodo v stalnem stiku z odsekom pri sekciji. Ti odseki bodo skrbeli za organizacijo in vodstvo vsega gospodarskega udeleževanja učiteljstva v srezih.
5. Po možnosti in s pomočjo odseka pri sekciji bodo prirejali izobraževalne tečaje v svojem delokrogu.
6. Odseki morajo poleg danih nalog prevzeti tudi skrb za okrepitev organizacijskih gospodarskih ustanov s tem, da bodo članstvo v tem smislu vzgajali in organizirali skupno udeleževanje v prid organizacijskih ustanov. Slediti bi morala debata o referatu tov. Skulja ter o njegovih predlogih. Na predlog tov. Hreščaka pa se počaka z debato do konca njegovega referata, ki se v marsičem dotika misli, iznešenih v Skuljevem predavanju.

Tov. Alojzij Hreščak je referiral o »Koncentraciji javnega dela na gospodarskem polju in o metodi gospodarskega dela«. Zadrudništvo je le del splošnega gibanja za ozdravljenje in okrepitev kmetskega gospodarstva. Treba je določiti stališče, mesto, ki ga naj zavzema zadrudništvo pri splošnem izvenšolskem gospodarskem delu učiteljstva. Da to lažje storimo, si nekoliko boljše oglejmo to izvenšolsko delo ter njegove uspehe. Današnja kriza, ki je zajela prav vse stanove in tudi kmetsko prebivalstvo, je splošna in se kaže na vseh področjih zasebnega in javnega življenja. Vendar pa korenini v neurejenih gospodarskih razmerah. Individualistični gospodarski red je privedel človeštvo na rob prepada. Zato nima smisla započeti pomoč z individualističnimi akcijami in metodami. Splošno zlo je treba zdraviti z akcijami množic, ki morajo biti seveda tako vzgojene, da predstavljajo vsak posameznik med njimi celega moža. Le cela množica so-